

Bruxelles, 30. lipnja 2023.
(OR. en)

11154/23

ECOFIN 678
UEM 212
SOC 503
EMPL 354
COMPET 698
ENV 777
EDUC 290
RECH 322
ENER 413
JAI 925
GENDER 154
ANTIDISCRIM 148
JEUN 192
SAN 429

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Br. preth. dok.:	9848/1/23 REV 1
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 622 final
Predmet:	PREPORUKA VIJEĆA o Nacionalnom programu reformi Portugala za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Portugala za 2023.

Za delegacije se u prilogu nalazi navedeni nacrt preporuke Vijeća, o kojem su raspravljali Vijeće i Europsko vijeće na temelju prijedloga Komisije COM(2023) 622 final.

PREPORUKA VIJEĆA

od ...

o Nacionalnom programu reformi Portugala za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Portugala za 2023.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža², a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

² SL L 306, 23.11.2011., str. 25.

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća³ kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i uključivom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja kojima se potiče rast, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

³ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

- (2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023., čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2023., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem je Portugal utvrđen kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama. Stoga je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Portugala za 2023. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 16. svibnja 2023. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja⁴ („Preporuka o europodručju za 2023.”), a 13. ožujka 2023. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

⁴ Preporuka Vijeća od 16. svibnja 2023. o ekonomskoj politici europodručja (SL C 180, 23.5.2023., str. 1.).

- (3) Iako gospodarstva Unije pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, Unija je svoj program gospodarske i socijalne politike usmjerila na smanjivanje negativnih posljedica energetske šokova na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjerena i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti Unije.
- (4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija” („Industrijski plan u okviru zelenog plana”). Cilj Industrijskog plana u okviru zelenog plana povećanje je konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija i podupiranje brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Njime se dopunjuju postojeći napori u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Njegov je cilj također omogućiti poticajnije okruženje za povećanje Unijinih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje Unijinih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i maksimalnim povećanjem recikliranja sirovina. Industrijski plan u okviru zelenog plana temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. U cilju rada na regulatornom okviru za poticanje rasta Komisija je 16. ožujka 2023. objavila dodatnu komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, koja se temelji na devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. U njoj se utvrđuju prioritete politike koji se odnose na aktivno osiguravanje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost Unije i njezinih država članica. Preporuke navedene u nastavku doprinose ostvarenju tih prioriteta.

- (5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.
- (6) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetske sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom o planu REPowerEU državama članicama omogućuje se da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana, i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. i, ako je primjenjivo, 2023. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uređaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

- (7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024. („Komunikacija od 8. ožujka 2023.“). Cilj joj je državama članicama pomoći u pripremi programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšati koordinaciju politika. Komisija je podsjetila da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023. – 2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast te je pozvala države članice da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti od 3 % bruto domaćeg proizvoda (BDP) utvrđenu Ugovorom te osigurati uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala i da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale bolje usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je navela da bi fiskalne preporuke bile kvantificirane i diferencirane. Nadalje, kao što je predloženo u njezinoj Komunikaciji od 9. studenoga 2022. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a, fiskalne preporuke izradile bi se na temelju neto primarnih rashoda. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

- (8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme Unijinih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Komisija svojim prijedlozima želi unaprijediti nacionalnu odgovornost, pojednostavniti okvir i pozornost u većoj mjeri usmjeriti na srednjoročno razdoblje, u kombinaciji s djelotvornom i koherentnijom provedbom. U skladu sa zaključcima Vijeća od 14. ožujka 2023. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a cilj je da se zakonodavni rad dovrši 2023.
- (9) Portugal je 22. travnja 2021. Komisiji dostavio svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 13. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Portugala⁶. Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Portugal u zadovoljavajućoj mjeri ostvario relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.
- (10) Portugal je 29. travnja 2023. dostavio svoj Nacionalni program reformi za 2023. i svoj Program stabilnosti za 2023., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Portugala o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.

⁶ ST 10149/21, ST 10149/21 ADD 1, ST 10149/21 ADD 1 REV 1.

- (11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Portugal za 2023. U njemu je ocijenjen napredak Portugala u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Portugala. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Portugala u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

- (12) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Portugal u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011 i objavila rezultate 24. svibnja 2023.. Komisija je zaključila da u Portugalu postoje makroekonomske neravnoteže. Posebno, slabosti povezane s visokim privatnim, državnim i vanjskim dugom smanjuju se, ali su i dalje prisutne. Nakon privremenog prekida zbog izbijanja pandemije bolesti COVID-19, udjeli duga privatnog sektora i državnog duga ponovno su se počeli smanjivati u 2021. i očekuje se da će se zahvaljujući gospodarskom rastu nastaviti smanjivati. Ti su udjeli sada ispod pretpandemijskih razina, no i dalje su na povišenim razinama. Očito negativno neto stanje međunarodnih ulaganja također se poboljšalo, i prije i poslije pandemije bolesti COVID-19, a predviđa se da će se vanjska zaduženost dodatno smanjiti, uz potporu stalnog gospodarskog rasta unatoč neznatnom usporavanju u 2023. Mali deficit tekućeg računa neznatno se pogoršao u 2022. što je rezultat viših cijena energije, ali to pogoršanje ublaženo je dodatnim oporavkom izvoza, osobito turističkog izvoza. Predviđa se da će pretpostavljeni nastavak smanjenja cijena energije i dodatno povećanje turističkog izvoza, kao i tekuće politike koje se provode za potporu energetske učinkovitosti i obnovljivim izvorima energije, osigurati uravnoteženje tekućeg računa i dodatno poduprijeti prilagodbu neto stanja međunarodnih ulaganja. Cijene stambenih nekretnina nekoliko su godina znatno rasle, a neprihodonosni krediti koji su već bili na umjerenj razini nastavili su se smanjivati. Učinak strožih financijskih uvjeta i nesigurno vanjsko okruženje te njihov potencijalni učinak na gospodarski rast mogli bi otežati daljnje smanjenje slabosti. Napredak politika bio je povoljan, s posebnim naglaskom na planu za oporavak i otpornost, te bi se nastavkom provedbe plana za oporavak i otpornost trebala ostvariti daljnja poboljšanja.
- (13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, deficit opće države u Portugalu smanjio se s 2,9 % BDP-a u 2021. na 0,4 % BDP-a u 2022., dok je dug opće države pao sa 125,4 % BDP-a krajem 2021. na 113,9 % BDP-a krajem 2022.

- (14) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. U 2022. te su mjere fiskalne politike koje su utjecale na smanjenje prihoda uključivale opće smanjenje poreza na gorivo i zamrzavanje ažuriranja stope poreza na ugljik u okviru poreza na gorivo, dok su mjere fiskalne politike koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale jednokratnu potporu isplaćenu u listopadu 2022. raznim skupinama stanovništva, npr. umirovljenicima, zaposlenicima, djeci i mladima, i paušalne isplate kućanstvima s niskim dohotkom koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te dodjelu sredstava nacionalnom sustavu električne energije za smanjenje tarifa za elektroenergetsku mrežu. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak tih mjera iznosio 2,0 % BDP-a. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih hitnih mjera uvedenih zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 pao s 2,0 % BDP-a u 2021. na 0,8 % BDP-a u 2022.
- (15) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Portugalu⁷ da u 2022. iskoristi Mehanizam za financiranje dodatnih ulaganja za potporu oporavku uz provedbu razborite fiskalne politike. Nadalje, Vijeće je preporučilo Portugalu da očuva ulaganja koja financira država i ograniči rast tekućih rashoda koje financira država.

⁷ Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Portugala za 2021. (SL C 304, 29.7.2021., str. 102.).

- (16) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike⁸ bio je u 2022. poticajan, na $-1,5$ % BDP-a. Portugal je u skladu s Preporukom Vijeća nastavio pružati potporu oporavku ulaganjima koja su financirana sredstvima iz Mehanizma. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije iznosili su $1,2$ % BDP-a u 2022. ($1,7$ % BDP-a u 2021.). To smanjenje rashoda u 2022. rezultat je smanjenih rashoda financiranih sredstvima drugih fondova Unije, dok su se oni financirani iz Mehanizma u razdoblju 2021. – 2022. povećali. Ulaganja koja financira država imala su kontrakcijski učinak od $0,1$ postotnog boda na smjer fiskalne politike.⁹ Portugal stoga nije očuvao ulaganja koja financira država, što nije u skladu s Preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivni učinak od $1,9$ postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera poduzetih za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od $2,0$ % BDP-a). Portugal je stoga u dovoljnoj mjeri ograničio rast tekućih rashoda koje financira država.
- (17) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu stabilnosti za 2023. oprezan je za 2023., a nakon toga u skladu s Komisijinom proljetnom prognozom 2023. Vlada predviđa da će se realni BDP povećati za $1,8$ % u 2023. i za $2,0$ % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se veći rast realnog BDP-a od $2,4$ % u 2023. i nešto manji rast od $1,8$ % u 2024. Razlika se objašnjava većim doprinosom neto izvoza rastu u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023., dok vlada očekuje veći rast ulaganja u 2023. i 2024.

⁸ Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

⁹ Ostali kapitalni rashodi koje financira država imali su ekspanzivan učinak od $0,2$ postotna boda BDP-a.

- (18) Vlada u Programu stabilnosti za 2023. očekuje da će deficit opće države u 2023. ostati na 0,4 % BDP-a. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti sa 113,9 % BDP-a krajem 2022. na 107,5 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 0,1 % BDP-a za 2023. To je manje od deficita predviđenog u Programu stabilnosti za 2023., uglavnom zbog viših očekivanih prihoda u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023., pogotovo od neizravnih i izravnih poreza. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se niži udio duga opće države u BDP-u, od 106,2 % krajem 2023. Razlika je uglavnom posljedica povoljnije razlike između rasta i kamatnih stopa s učinkom smanjenja duga predviđene u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023.

(19) Očekuje se da će na saldo opće države u 2023. i dalje utjecati mjere fiskalne politike poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere obuhvaćaju produljene mjere iz 2022., osobito paušalne isplate kućanstvima s niskim dohotkom koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije, opće smanjenje poreza na gorivo i zamrzavanje ažuriranja stope poreza na ugljik u okviru poreza na gorivo, kao i mjere koje su već najavljene u 2022., ali utječu na saldo države u 2023., kao što je dodjela sredstava za potporu prijelaznom režimu koji ostaje na snazi tijekom cijele godine i namijenjen je stabilizaciji cijena plina koje plaćaju poduzeća. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 0,8 % BDP-a¹⁰. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva ili poduzeća i da ne šalje jasan cjenovni signal da se smanji potražnja za energijom i poveća energetska učinkovitost. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. procjenjuje da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022.¹¹ iznositi 0,3 % BDP-a u 2023. (u usporedbi s 1 % BDP-a u 2022.). Naposljetku, očekuje se da će saldo opće države 2023. pogodovati postupno ukidanje privremenih hitnih mjera povezanih s krizom uzrokovanom bolešću COVID-19, koje se procjenjuju na 0,8 % BDP-a.

¹⁰ Taj iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

¹¹ Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Portugala i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Portugala za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 181.).

- (20) U Preporuci od 12. srpnja 2022. Vijeće je preporučilo da Portugal osigura razboritu fiskalnu politiku u 2023., posebno ograničavanjem rasta primarnih tekućih rashoda koje financira država ispod srednjoročnog potencijalnog rasta proizvodnje¹², uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Portugal bi se istodobno trebao pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Portugalu je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

¹² Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Portugala iznositi 7,6 % u nominalnom smislu.

(21) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan ($-0,7$ % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. To je u skladu s ekspanzivnim smjerom fiskalne politike u 2022. ($-1,5$ % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati kontrakcijski učinak od $0,3$ postotna boda na smjer fiskalne politike. Stoga je predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Predviđeni kontrakcijski učinak primarnih tekućih rashoda koje financira država rezultat je, u osnovi, smanjenog troška mjera potpore (ciljanih i neciljanih) kućanstvima i poduzećima kao odgovor na povećanja cijena energije (za $1,1$ postotni bod BDP-a). Glavni pokretači rasta primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) stalni su pritisci na postojeću javnu potrošnju, među ostalim na plaće i mirovine u javnom sektoru, koji su osobito potaknuti stalnim povišicama plaća u javnom sektoru i diskrecijskim povećanjima mirovina. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznositi $2,2$ % BDP-a, a da će ulaganja koja financira država imati ekspanzivan učinak na smjer fiskalne politike od $0,3$ postotna boda¹³. Stoga Portugal planira financirati ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije i predviđa se da će očuvati ulaganja koja financira država¹⁴. Planira financirati javna ulaganja za zelenu i digitalnu tranziciju, energetska sigurnost, među ostalim projektima dekarbonizacije industrije, proizvodnje vodika iz obnovljivih izvora i drugih plinova iz obnovljivih izvora, te digitalizacije škola, što se djelomično financira sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

¹³ Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti kontrakcijski i iznositi $0,3$ postotna boda BDP-a, na što osobito utječu procijenjeni smanjeni kapitalni transferi poduzećima u državnom vlasništvu u 2023.

¹⁴ Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova Unije u 2023. iznosili su $2,2$ % BDP-a, a ulaganja koja financira država imala su ekspanzivan učinak na smjer fiskalne politike od $0,3$ postotna boda. Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti ekspanzivan i iznositi $0,1$ postotni bod BDP-a.

- (22) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se deficit opće države u 2024. smanjiti na 0,2 % BDP-a. Smanjenje u 2024. uglavnom je rezultat planiranog ograničenja tekućih rashoda, prvenstveno intermedijarne potrošnje, naknada za zaposlenike i subvencija, kao i održivog rasta na strani rashoda. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 103,0 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 0,1 % BDP-a u 2024. To je neznatno niže od deficita predviđenog u Programu stabilnosti za 2023., uglavnom zbog izraženijeg rasta prihoda, posebno poreznih prihoda, predviđenog u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 103,1 % krajem 2024.
- (23) Program stabilnosti za 2023. ne uključuje informacije o postupnom ukidanju mjera energetske potpore u 2024. Komisija trenutačno pretpostavlja potpuno ukidanje mjera energetske potpore tijekom 2024. To se temelji na pretpostavci da neće biti novog povećanja cijene energije.

- (24) U Uredbi (EZ) br. 1466/97 poziva se na godišnje poboljšanje strukturnog proračunskog salda prema srednjoročnom proračunskom cilju, s 0,5 % BDP-a kao mjerilom¹⁵. S obzirom na fiskalnu održivost, Komisija smatra da bi za 2024. bilo primjereno poboljšanje strukturnog salda od najmanje 0,3 % BDP-a. Kako bi se postiglo to poboljšanje, i u skladu s metodologijom Komisije, rast neto primarnih rashoda koje financira država¹⁶ ne bi u 2024. smio biti veći od 1,8 %, što se navodi i u ovoj Preporuci. Istodobno bi 2023. trebalo postupno ukinuti preostale mjere energetske potpore (koje Komisija trenutačno procjenjuje na 0,8 % BDP-a u 2023.), ako to dopuštaju kretanja energetskog tržišta i počevši od mjera koje su najmanje ciljane, a s time povezane uštede trebalo bi iskoristiti za smanjenje državnog deficita.
- (25) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država od 2,8 % u 2024., što je više od preporučene stope rasta. Prilagodba koja se predviđa u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. manja je od ušteda koje bi se ostvarile od potpunog ukidanja mjera energetske potpore. Razlog su mjere s predviđenim trajnim učinkom na povećanje rashoda i reforme poreza na dohodak koje utječu na smanjenje prihoda.

¹⁵ Člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1466/97 također se zahtijeva prilagodba za više od 0,5 % BDP-a za države članice čija razina duga prelazi 60 % BDP-a ili koje imaju znatne rizike u pogledu održivosti sveukupnog duga.

¹⁶ Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

- (26) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se državna ulaganja povećati s 3,2 % BDP-a u 2023. na 3,4 % BDP-a u 2024. Veća ulaganja rezultat su većih ulaganja koje financira država i ulaganja koje financira Unija, prije svega u okviru Mehanizma. U Programu stabilnosti za 2023. upućuje se na reforme i ulaganja za koje se očekuje da će doprinijeti fiskalnoj održivosti te održivom i uključivom rastu. Te reforme i ulaganja uključuju mjere za modernizaciju i pojednostavnjenje upravljanja javnim financijama i unapređenje informacijskih sustava za upravljanje javnim financijama, kao što je razvoj modela za praćenje izvršenja proračuna i financijskog izvršenja opće države, operacionalizacija državnog računovodstvenog tijela kao i integracija pripreme proračuna programa i pregleda potrošnje u redoviti proračunski postupak, koje su dio plana za oporavak i otpornost.

(27) U Programu stabilnosti za 2023. navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2027. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se deficit opće države postupno smanjiti na 0,1 % BDP-a u 2025., postići uravnoteženo stanje proračuna u 2026. te kasnije ostvariti mali suficit od 0,1 % u 2027. Stoga se planira da će deficit opće države tijekom trajanja Programa ostati ispod 3 % BDP-a. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 103,0 % BDP-a krajem 2024. na 92,0 % BDP-a do kraja 2027. Sastav javnih financija koji je povoljniji za rast, na strani prihoda i strani rashoda javnog proračuna, ojačao bi dugoročnu fiskalnu održivost Portugala te istodobno poboljšao poslovno okruženje i doprinio održivom i uključivom rastu. Porezne olakšice uvelike se koriste u portugalskom poreznom sustavu, postoji više od 500 poreznih olakšica raspoređenih u više od 60 pravnih tekstova. To povećava složenost i umanjuje transparentnost sustava te u isto vrijeme dovodi do neostvarenih prihoda. Bilo bi korisno sustavno pratiti i procjenjivati troškovnu učinkovitost postojećih poreznih olakšica, čime bi se omogućila znatna poboljšanja u tom području. Osim toga, državni i općinski prirezi kompliciraju sustav poreza na dobit, što uzrokuje dodatno opterećenje za poreznu upravu i poduzeća. Učinkovitost portugalske porezne uprave mogla bi se ojačati da se potakne dobrovoljna usklađenost, a pritom pomogne smanjiti utaje poreza i porezne prijevare. Administrativni troškovi naplate poreza visoki su i dodatno su se povećali posljednjih godina (približno 5 % od 2018. do 2020.). Istodobno se čini da je vrijeme potrebno za plaćanje poreza u Portugalu dulje nego u drugim državama članicama. Razina već visokih nepodmirenih poreznih dugova nastavila se povećavati (s 45,9 % ukupnih prihoda krajem 2020. znatno su iznad prosjeka Unije).

- (28) Kapaciteti naknada u okviru portugalskog sustava socijalne zaštite za smanjenje siromaštva niski su i dodatno su se smanjili u 2021., dok je kretanje udjela osoba izloženih riziku od siromaštva među najgorima u Uniji (povećao se za 2,4 postotna boda) u kontekstu opće stabilnosti u većini država članica. Primjerenost zajamčenog minimalnog dohotka i dalje je niska i znatno je ispod praga siromaštva. Takvi podaci dovode u pitanje kapacitete Portugala da ostvari ciljeve smanjenja siromaštva utvrđene u Akcijskom planu za europski stup socijalnih prava. Istodobno je sustav socijalne zaštite i dalje kompleksan jer se čini da razne vrste socijalnih naknada imaju sličnu svrhu. Kompleksnost i rascjepkanost koja iz toga proizlazi za posljedicu ima relativno nisku stopu korištenja i nedostatak učinkovitog fokusa na osobe kojima je pomoć najpotrebnija, otežava pokrivenost socijalnom zaštitom i u konačnici primjerenost socijalnih naknada. Pojednostavnjenje postojećih naknada zajedno s pravodobnom provedbom nacionalne strategije za suzbijanje siromaštva povećat će kapacitete Portugala za suočavanje s budućim socijalnim izazovima.

(29) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Provedba plana za oporavak i otpornost Portugala u tijeku je, no moglo bi doći do kašnjenja. Portugal je podnio dva zahtjeva za plaćanje ukupne vrijednosti 2,98 milijardi EUR, za ostvarenih 58 ključnih etapa i ciljeva iz plana za oporavak i otpornost. Plan za oporavak i otpornost Portugala ambiciozan je i složen. Kako bi se rizik od kašnjenja sveo na najmanju moguću mjeru, ključno je snažno upravljanje i stalno praćenje plana. Uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Portugala u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike. Portugal je 26. svibnja 2023. dostavio izmjenu svojeg plana, koji je revidiran i uključuje nove mjere, među ostalim poglavlje o planu REPowerEU, te se u njemu uzima u obzir povećanje maksimalnog financijskog doprinosa¹⁷. Portugal je u skladu s člankom 14. stavkom 6. Uredbe (EU) 2021/241 dostavio i zahtjev za dodatnom potporom u obliku zajma iz Mehanizma.

¹⁷ Maksimalni financijski doprinos za Portugal ažuriran je 30. lipnja 2022. na iznos od 15,5 milijardi EUR u bespovratnim sredstvima, u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

- (30) Komisija je sve programske dokumente kohezijske politike Portugala odobrila u 2022. Brza provedba programâ kohezijske politike, uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za ostvarenje zelene i digitalne tranzicije, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Portugalu.
- (31) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost i programima kohezijske politike, Portugal se suočava s brojnim dodatnim izazovima koji se odnose na kružno gospodarstvo, energetiku i zelenu tranziciju.
- (32) Portugal je znatno ispod prosjeka Unije kad je riječ o napretku prema kružnom gospodarstvu, u produktivnosti resursa u sektorima i u pogledu pokazatelja gospodarenja otpadom, uz znatne regionalne razlike. Prosječna stopa recikliranja komunalnog otpada posebno je niska (30,5 % u 2021., što je znatno ispod cilja Unije od 50 % do 2020.) i prisutne su razlike među regijama. Za postizanje ciljeva Unije za sljedeće desetljeće, uključujući dostizanje stope recikliranja komunalnog otpada od 55 % do 2025., bit će potrebni znatni naponi. Potrebna su poboljšanja da se poveća sprečavanje nastanka otpada, smanjivanje količine, odvajanje, ponovna uporaba i recikliranje otpada, u skladu s razinama hijerarhije otpada, čime bi se otpad preusmjerio s odlagališta i spalionica, te da se moderniziraju postrojenja za recikliranje i obradu. Primjeri za bolje postizanje tih ciljeva uključuju povećanje naknada za odlaganje i spaljivanje otpada, uvođenje poreza na preostali otpad i povećanje naknada za općine koje ne ispunjavaju ciljeve recikliranja. Osim toga, proces bi se mogao ubrzati proširenjem odvojenog skupljanja otpada i daljnjim razvojem sustava kao što su „plati koliko baciš”, „povratne naknade” i proširena odgovornost proizvođača.

(33) Unatoč napretku koji je postignut, među ostalim u kontekstu energetske krize, Portugal je i dalje vrlo ovisan o uvozu fosilnih goriva; nafta i plin imali su udio od 45 %, odnosno 23 % u njegovoj strukturi izvora energije u 2021. Osim toga, velika ovisnost Portugala o plinu za proizvodnju električne energije predstavlja rizike u smislu sigurnosti opskrbe, posebno s obzirom na nestašicu hidroelektrične energije zbog učestalijih suša. Kako bi se ubrzali naponi u pogledu dekarbonizacije, moglo bi se nastaviti provoditi više mjera koje se temelje na reformama i ulaganjima koji su dio plana za oporavak i otpornost Portugala i nadilaze ih. Za ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, Portugal bi mogao pratiti napredak ostvaren prošle godine u racionalizaciji postupaka izdavanja dozvola, među ostalim povećanjem kapaciteta za administraciju koja se bavi izdavanjem dozvola, povećanjem digitalizacije u proizvodnji energije iz obnovljivih izvora i uvođenjem povoljnijih prostornih aranžmana za energiju vjetra na kopnu, čiji je potencijal i dalje nedovoljno iskorišten. Korisne bi bile i dodatne mjere za poticanje potrošnje energije iz vlastite proizvodnje, uključujući krovne solarne ploče, i zajednice energije iz obnovljivih izvora. Unatoč porastu, broj zajednica energije iz obnovljivih izvora u Portugalu i dalje je nizak, ali ima prostora za olakšanje njihova licenciranja i izradu programâ poticaja.

(34) Kad bude integrirano više obnovljivih izvora energije, bit će ključna dodatna ulaganja za proširenje kapaciteta za skladištenje i mrežnog kapaciteta kako bi se osigurala uravnoteženost elektroenergetske mreže. Portugal bi mogao imati koristi od jačanja svojih elektroenergetskih interkonekcija, jer je razina interkonekcija sa Španjolskom još uvijek niska u usporedbi s ciljevima za 2030. Status prijenosne i distribucijske mreže mogao bi se poboljšati jačanjem interne mreže, dodatnim ulaganjima u skladištenje električne energije i dodatnom digitalizacijom mreže. Relativno mali opseg uvođenja pametnih brojlara otežava razvoj decentraliziranog sustava proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Za smanjenje visoke razine ovisnosti o fosilnim gorivima u zgradama i smanjenje potrošnje energije Portugal treba ubrzati svoje napore u području energetske učinkovitosti povrh onoga što je utvrđeno u planu za oporavak i otpornost Portugala i programima kohezijske politike. Dodatne mjere trebale bi doprinijeti i rješavanju problema visokog udjela stanovništva Portugala koje živi u energetske siromaštvu. Jačanje napora za poticanje temeljite obnove, uključujući pružanje tehničke pomoći podnositeljima zahtjeva, moglo bi ubrzati provođenje projekata obnove. Osim toga, Portugal bi mogao imati koristi od ojačanog okvira za financijske programe kojima će se potaknuti privatna ulaganja za energetske učinkovite obnove. Time bi Portugal usmjerio više sredstava koja se temelje na bespovratnoj potpori prema kućanstvima kojima je to potrebno. U Portugalu je od kolovoza 2022. do ožujka 2023. potrošnja prirodnog plina smanjena za 16 % u odnosu na prosječnu potrošnju plina u istom razdoblju u prethodnih pet godina, što je više od ciljnog smanjenja od 15 % utvrđenog u Uredbi Vijeća (EU) 2022/1369¹⁸. Portugal bi mogao nastaviti privremeno smanjivati potražnju za plinom do 31. ožujka 2024. u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2023/706¹⁹.

¹⁸ Uredba Vijeća (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom (SL L 206, 8.8.2022., str. 1.).

¹⁹ Uredba Vijeća (EU) 2023/706 od 30. ožujka 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2022/1369 u pogledu produljenja razdoblja za smanjenje potražnje kad je riječ o mjerama za smanjenje potražnje za plinom i pooštavanje obveze izvješćivanja i praćenja njihove provedbe (SL L 93, 31.3.2023., str. 1.).

- (35) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući proizvodnju te uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se oslobodio neiskorišteni potencijal ponude radne snage, te mjere trebaju biti dostupne, posebno pojedincima te u sektorima i regijama na koje će zelena tranzicija najviše utjecati. Portugal se suočava s manjkom vještina potrebnih za zelenu tranziciju, posebno u građevinskom sektoru i sektoru proizvodnje. Imao bi koristi od jačanja svojih politika za usavršavanje i prekvalifikacije povezanih sa zelenom tranzicijom.
- (36) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program stabilnosti za 2023. i njegovo je mišljenje²⁰ navedeno u preporuci br. 1.

²⁰ U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1466/97.

- (37) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je državama članicama europodručja preporučilo da, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, poduzmu sljedeće: i. očuvaju održivost duga i suzdrže se od pružanja široke potpore ukupnoj potražnji u 2023., bolje usmjere fiskalne mjere koje se poduzimaju za ublažavanje učinaka visokih cijena energije i razmotre odgovarajuće načine za okončanje potpore kada se pritisci na cijene energije smanje; ii. održavaju visoku razinu javnih ulaganja i promiču privatna ulaganja radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji; iii. podupiru kretanja plaća kojima se ublažava gubitak kupovne moći i pritom ograniče sekundarne učinke na inflaciju, dodatno poboljšaju aktivne politike tržišta rada i poduzimaju mjere za rješavanje problema nedostatka vještina; iv. unaprijede poslovno okruženje i osiguraju da energetska potpora poduzećima bude troškovno učinkovita, privremena i usmjerena na poduzeća koja su sposobna opstati te da se njome zadrže poticaji za zelenu tranziciju; i v. očuvaju makrofinancijsku stabilnost i prate rizike te nastave s radom na dovršetku bankovne unije. Kada je riječ o Portugalu, preporukama br. 1, 2 i 4 doprinosi se provedbi prve, druge i treće preporuke iz Preporuke o europodručju za 2023.
- (38) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i njezinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Nacionalni program reformi za 2023. i Program stabilnosti za 2023. Preporuke Vijeća donesene u skladu s člankom 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporuci br. 1. Politikama iz preporuke br. 1 doprinosi se uklanjanju slabosti povezanih s državnim dugom. Preporuka br. 2 doprinosi provedbi preporuke br. 1. Politikama iz preporuke br. 1 istodobno se doprinosi uklanjanju neravnoteža i provedbi preporuka iz Preporuke o europodručju za 2023., u skladu s uvodnom izjavom 37.,

PREPORUČUJE da Portugal u 2023. i 2024. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. U 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigurati da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije.

Osigurati razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država u 2024. na najviše 1,8 %²¹, osim ako se procjenjuje da je viša referentna kamatna stopa za rast neto primarnih rashoda koje financira država kompatibilna s time da Portugal ostvari svoj srednjoročni proračunski cilj od –0,5 % BDP-a, među ostalim ako su izdaci za kamate niži od trenutanih predviđanja Komisije.

Očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.

U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi srednjoročnu fiskalnu strategiju postupne i održive konsolidacije, u kombinaciji s ulaganjima i reformama koji potiču veći održivi rast, s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija.

Poboljšati djelotvornost poreznog sustava i sustava socijalne zaštite, posebno davanjem prioriteta pojednostavnjenju obaju okvira, jačanjem učinkovitosti njihovih uprava i smanjenjem povezanog administrativnog opterećenja.

²¹ Procjenjuje se da to odgovara godišnjem poboljšanju strukturnog proračunskog salda od najmanje 0,3 % BDP-a za 2024., kako je opisano u uvodnoj izjavi 24.

2. Ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, među ostalim osiguravanjem odgovarajućih administrativnih kapaciteta i, slijedom nedavnog podnošenja dopune, koja uključuje poglavlje o planu REPowerEU i zahtjev za dodatni zajam, brzo početi s provedbom povezanih mjera. Nastaviti brzu provedbu programâ kohezijske politike uz blisku komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.
3. Poboľšati uvjete za prelazak na kružno gospodarstvo, posebno povećanim sprečavanjem nastanka otpada, recikliranjem i oporabom radi preusmjeravanja otpada s odlagališta i spalionica.
4. Smanjiti ukupnu ovisnost o fosilnim gorivima. Dodatno ubrzati uvođenje obnovljivih izvora energije dodatnim pojednostavnjenjem i digitalizacijom kako bi se omogućio daljnji razvoj proizvodnje električne energije iz vjetra, posebno na moru, i proizvodnje električne energije iz sunca, kao i poticanje potrošnje energije iz vlastite proizvodnje i zajednica energije iz obnovljivih izvora. Povećati kapacitete elektroenergetskih interkonekcija i modernizirati elektroenergetske prijenosne i distribucijske mreže, omogućavanjem ulaganja u skladištenje električne energije i digitalizaciju mreže, uključujući brže uvođenje pametnih brojila. Ubrzati ulaganja u energetska učinkovitost promicanjem financijskih programa za privlačenje privatnih ulaganja i podupiranjem kućanstava kojima je potrebna pomoć. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina i kompetencija potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
